

China en de bescherming van burgers in conflictsituaties: opkomende macht zoekt rol¹

Sara Van Hoeymissen

ABSTRACT: China and the Protection of Civilians in Conflict Situations: An Emerging Power in Search of a Role

Contemporary violent conflicts are mostly internal in nature. The serious humanitarian consequences that they often cause belong in principle to the internal affairs of the sovereign state in which they occur. Since the 90s, however, the international community is playing an increasingly important role in addressing the humanitarian consequences of internal conflicts. What kind of a partner is the West, meeting in this field with China? From the perspective of identities and role conceptions, this article highlights the Chinese debate on the principle of non-interference in internal affairs. This decades old cornerstone of China's foreign policy is under discussion as a result of China's rise, which is raising expectations of a more active role of China, including conflict management. This article examines the changing self-images that lead to the search for a new Chinese role but also points to the enduring influence of older role conceptions. The empirical focus is on Africa, with examples from Chinese policy toward some recent African complex crises.

KEYWORDS: China, internal conflicts, non-interference, R2P, sovereignty, Africa

---

1. Interne conflicten, de internationale gemeenschap en China

Hedendaagse gewelddadige conflicten zijn veelal intern van aard: ze draaien om binnenlandse kwesties, zoals controle over politieke instellingen, spanning tussen rivaliserende identiteiten, verdeling van welvaart en toegang tot natuurlijke rijkdommen.² Deze conflicten worden vaak uitgevochten in het hart van een maatschappij. De ernstige humanitaire gevolgen die ze kunnen hebben, behoren in principe tot de interne aangelegenheden van de soevereine staten waar ze plaats-

vinden. Deze staten zijn echter niet zelden partij in het conflict of ze zijn ernstig verzwakt. Wanneer ze manifest niet bereid of in staat zijn om burgers die getroffen zijn door geweld en ontbering te beschermen, dringt de vraag zich op wat de internationale gemeenschap kan doen om het menselijk leed te verzachten.

Met conceptuele vernieuwingen als 'soevereiniteit als verantwoordelijkheid' (*sovereignty as responsibility*) en de 'verantwoordelijkheid tot bescherming' (*responsibility to protect*, R2P) heeft de internationale gemeenschap sinds het midden van de jaren 90 steeds nadrukkelijker een rol en zelfs een verantwoordelijkheid voor zichzelf gedefinieerd ten aanzien van menselijk leed veroorzaakt door binnenlandse conflicten. 'Soevereiniteit als verantwoordelijkheid' stelde voor om de schijnbare tegenstelling tussen mensenrechten en soevereiniteit te overstijgen door soevereiniteit te benaderen vanuit het perspectief dat deze niet alleen het recht op vrijheid van inmenging in interne aangelegenheden inhoudt, maar ook bepaalde verantwoordelijkheden, in het bijzonder ten aanzien van het welzijn van de eigen burgers. De bedenkers van het concept, Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties (VN) voor Interne Vluchtelingen Francis Deng en onderzoekers van de Brookings Institution, poneerden dat staten niet alleen in eigen land maar ook ten aanzien van de hele internationale gemeenschap verantwoording moeten afleggen voor hoe zij deze verantwoordelijkheid invullen (Deng *et al.*, 1996). De belangrijkste doorbraak in het conceptuele debat tot nog toe was de internationale erkenning van de 'responsibility to protect' op de VN-Wereldtop in 2005 (United Nations General Assembly, 2005, par. 135). Het Uitkomstdocument van de Top stelde dat overheden een verantwoordelijkheid hebben om hun bevolking te beschermen tegen vier specifieke vormen van grootschalige gruweldaden, namelijk genocide, oorlogsmisdaden, etnische zuivering en misdaden tegen de menselijkheid. Indien nationale autoriteiten 'manifest falen' in deze verantwoordelijkheid, dan verklaarden de leden van de VN zich 'klaar' om collectieve actie te ondernemen via de VN-Veiligheidsraad (VNVR).

Soevereiniteit als verantwoordelijkheid en R2P zijn geen internationaalrechtelijke principes of gevestigde internationale normen. Ze kunnen hoogstens omschreven worden als 'opkomende normen'. Desalniettemin hebben ze een belangrijke morele en politieke verantwoordelijkheid gecreëerd voor de internationale gemeenschap om menselijk lijden in binnenlandse veiligheids crises aan te pakken. Het omzetten van de principes van woorden in daden hangt echter af van een politieke beslissing van de Veiligheidsraad. Als één van de vijf permanente leden van de Raad heeft China een belangrijke stem in dit debat: het wordt verondersteld om op een systematische wijze zijn visie op concrete gevallen van mogelijke interventies te geven en heeft bovendien via zijn vetorecht de mogelijkheid multilaterale actie op dit vlak te maken of te kraken. China's diepgewortelde gehechtheid aan soevereiniteit en het principe van niet-inmenging in interne aangelegenheden maakte het een weigerachtige en zelfs sceptische deelnemer aan de internationale discussies die leid-

den tot de ontwikkeling en goedkeuring van R2P (Teitt, 2008). Beijing kan echter niet als een totale buitenstaander in het R2P-gebeuren omschreven worden. China heeft herhaaldelijk zijn nominale steun verleend aan R2P, zowel in de Algemene Vergadering als in de Veiligheidsraad. Deze beperkte openheid gaat echter gepaard met een conservatieve aanpak van ‘*containment*’: China probeert de inroeping en de verdere ontwikkeling van de nieuwe humanitaire normen zo te sturen, dat een verdere uitholling van soevereiniteit als een hoeksteen van de internationale constellatie zoveel mogelijk wordt vermeden (Foot, 2011; Teitt, 2011).

Hoe China zich positioneert tegenover R2P is een cruciale vraag voor de toekomst van deze opkomende norm. Hoewel Beijing zijn steun verleend heeft aan R2P, blijft zijn eigenlijke beleid rond humanitaire interventies vaak moeilijk leesbaar voor externe partners en waarnemers.³ Dit artikel stelt dat het, om een accuraat beeld te krijgen van de Chinese positie, belangrijk is om niet alleen aandacht te besteden aan thematische debatten maar ook aan China’s beleid rond concrete gevallen van humanitaire interventie.⁴ Ik volg hierbij Van der Meulen en Van der Putten (2009, p. 8) in hun visie dat het vaak concrete crisissituaties, eerder dan abstracte concepten, zijn, die het internationale debat rond soevereiniteit en interventie vorm geven en vooruit drijven. Als welke soort partner stelt China zich op wanneer zich een humanitaire crisis voordoet in een regio ver van huis en de oproep om ‘iets te doen’ steeds luider weerklinkt? De empirische focus van dit artikel ligt op Afrika, met voorbeelden uit het Chinese beleid ten aanzien van recente Afrikaanse complexe binnenlandse crises.

2. Identiteit als een prisma

Studies die een verklaring zoeken voor China’s beleid rond soevereiniteit en interventie, roepen indirect vaak het perspectief van identiteit in. Zo wordt vaak gesteld dat China gehecht is aan non-interventie omdat het een eenpartijstaat is met een grote etnische diversiteit (Chu, 2002). Vier van de zogenaamde ‘Vijf principes van vreedzame co-existentie’ (*Heping gongchu wuxiang yuanze*) die de kern vormen van het Chinese buitenlandse beleid, hebben betrekking op soevereiniteit en soevereine gelijkheid.⁵ Een andere vaak genoemde identiteit is die van China als opkomende macht. Studies verwijzen naar China’s status als een nieuwe investeerder in conflictlanden en stellen dat de drang om commerciële belangen en goede relaties met lokale elites veilig te stellen aan de basis ligt van de harde, op soevereiniteit hamerende houding van China wanneer de vraag tot interventie om humanitaire redenen gesteld wordt (Tull, 2006, p. 476). Zoals eerder uitgelegd, wordt het beleid van China echter niet alleen gekenmerkt door vasthouden aan absolute soevereiniteit maar ook door een beperkte openheid voor nieuwe normen van soevereiniteit.

Studies die dit fenomeen trachten te verklaren, doen op hun beurt een beroep op op identiteit gebaseerde argumenten. Zo wordt gesteld dat China als opkomende macht een imago van een verantwoordelijke grootmacht (*'responsible great power'*) ambieert en dat deze ambitie leidt tot een grotere ontvankelijkheid voor internationale druk en internationale normen (Wu, 2010). China's uitbreidende macht geeft aanleiding tot toegenomen binnen- en buitenlandse verwachtingen dat het land een grotere internationale verantwoordelijkheid op zich neemt, inclusief in conflictbeheersing. VN-vredesoperaties worden vaak vernoemd als een domein waarin China bijzondere inspanningen levert om zijn imago als verantwoordelijke opkomende macht te promoten (Richardson, 2011). Een laatste identiteit waar in deze context vaak naar verwezen wordt, en dan in het bijzonder door Chinese beleidsmakers en analisten, is China's historisch gegroeide en tot op de dag van vandaag retorisch in stand gehouden gedeelde identiteit met ontwikkelingslanden. Chinese stemmen stellen dat China als een trouwe partner van ontwikkelingslanden aandachtig luistert naar de wensen van het land en de regio in kwestie in gevoelige interventievraagstukken en dat deze regionale opinies een belangrijke factor vormen in het Chinese besluitvormingsproces (Li, 2006; Pang, 2009, p. 245).

Het is zinvol om identiteit in te roepen in een studie van het buitenlands beleid van China of een domein daarvan. Het hedendaagse China wordt vaak omschreven als een land met een complexe, meerledige identiteit (Shambaugh, 2011). De bovenstaande verklaringen, die een bepaald aspect van de humanitaire diplomatie van China verbinden met een aspect van de identiteit van het land in zijn buitenlands beleid, zijn niet noodzakelijk met elkaar in tegenspraak. Aangenomen wordt dat de deelidentiteiten van China allemaal een zekere mate van relevantie en legitimiteit genieten en uiteenlopende invloeden uitoefenen op het buitenlands beleid. Een meer systematisch onderzoek naar welk deelaspect van China's identiteit op welke manier invloedrijk is, dringt zich echter op. Welke zijn de factoren die ervoor zorgen dat een bepaalde deelidentiteit in een bepaalde situatie meer op de voorgrond treedt dan andere? Met andere woorden, wat zorgt ervoor dat China zich in bepaalde situaties gedraagt als wat het zelf benoemt als een "verantwoordelijke grootmacht" en in andere situaties als een conservatieve macht met een diepe gehechtheid aan soevereiniteit? En wat is, in zijn geheel genomen, de deelidentiteit die de grootste invloed lijkt uit te oefenen op het profiel van de humanitaire diplomatie van China als opkomende macht?

Identiteit is een gevestigd concept in de theorie van internationale relaties. Inzichten hierrond zijn echter nog niet systematisch toegepast in studies van het Chinese buitenlandse beleid. Dit artikel wil een aanzet geven om deze leemte op te vullen. Een belangrijk vraagstuk is hoe we in empirisch onderzoek de koppeling kunnen bewerkstelligen tussen identiteit enerzijds en concrete acties in het buitenlandse beleid anderzijds. Lisbeth Aggestam (1999) merkte op hoe rolconcepties een nuttig instrument vormen om deze verbinding te maken. Rolconcepties kun-

nen eenvoudig gedefinieerd worden als het idee dat een actor zelf heeft van het gedrag dat van haar of hem verwacht wordt in een bepaalde context als een gevolg van haar of zijn identiteit. Een rolconceptie is het product van de interpretatie die een actor geeft aan haar of zijn positie in een bepaalde sociale context en aan de verwachtingen over haar of zijn gedrag die op deze positie geprojecteerd worden zowel door de actor zelf als door andere, voor haar of hem belangrijke actoren (Harnisch, 2011, p. 9). De normatieve verwachtingen die een rol informeren moeten onderscheiden worden van de concrete beslissingen en acties die de rol uitvoeren in een bepaalde situatie. Het laatste wordt rolgedrag of roluitvoering genoemd, terwijl het eerste rolverwachtingen of rolvoorschriften zijn (Aggestam, 2006, pp. 20-21; Harnisch, 2011, p. 8). Dit artikel stelt voor om de diplomatie van China rond enkele concrete vraagstukken van interventie om humanitaire redenen te analyseren als roluitvoering en om op zoek te gaan naar de identiteiten en de daarop geprojecteerde verwachtingen die hierbij van invloed waren. Rolconcepties zijn hierbij onze cruciale onafhankelijke variabele: de volgende sectie zal dan ook eerst een beknopt repertoire van relevante Chinese rolconcepties trachten op te maken.

3. China's identiteiten en rollen

Deze sectie verkent enkele centrale identiteiten en rollen die China karakteriseren in zijn interventiebeleid aan het begin van de eenentwintigste eeuw. Een kader wordt gepresenteerd van vier relevante rolconcepties. Het kader omvat de identiteiten waarnaar courant verwezen wordt in analyses van het Chinese interventiebeleid, zoals uiteengezet in de vorige sectie. Het zijn: een socialistisch ontwikkelingsland, een verantwoordelijke opkomende macht en een mede-ontwikkelingsland. Daaraan wordt de rol toegevoegd die China speelt als een gevolg van zijn permanent lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad. China's identiteit als één van de P-5 maakt dat het land op regelmatige basis met interventievraagstukken geconfronteerd wordt en een cruciale stem heeft in het debat daaromtrent. Het belang van deze vier identiteiten vindt bevestiging in de terugkerende vermelding die ze krijgen in de weinige westerse en Chinese analyses die tot op heden gemaakt werden van de 'harde kern' van identiteiten en rollen die China vandaag een distinctief ego (Müller, 2011, p. 56) geven in zijn buitenlands beleid.⁶

3.1 *Socialistisch ontwikkelingsland*

China wordt vandaag gekarakteriseerd door twee vrijwel tegengestelde zelfpercepties: een van China als een zwak ontwikkelingsland, een andere van China als

opkomende grootmacht en zelfs wereldmacht. Terwijl de eerste het product is van historische ervaringen van zwakheid en onderontwikkeling die tot op vandaag doorwerken, is de tweede het resultaat van China's huidige, schijnbaar ontoombare opkomst. Deze sectie gaat dieper in op de zelfperceptie van China als een zwakke macht, de volgende op die als opkomende grootmacht.

De zelfperceptie van China als een zwakke macht komt tot uiting in zijn buitenlands beleid door het voortdurend aandringen van het land op respect voor soevereiniteit, een houding die, zoals Rosemary Foot (2001, p. 18) opmerkte, eerder kenmerkend is voor een voormalige semikolonie en een socialistische derde-wereldstaat dan voor een grootmacht met permanent lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad, kernwapens en snel toenemende economische macht. Vanuit het oogpunt van een zwakke actor is de verdediging van soevereiniteit geen optie maar een bittere noodzaak, een zaak van overleven. Vaak wordt hierbij in de eerste plaats verwezen naar de bezorgdheid van China's regerende Communistische Partij over haar overlevingskansen. Een acuut bewustzijn binnen de partij van de legitimiteitsproblemen van haar decennialange alleenheerschappij draagt bij tot een haast existentiële angst, omschreven als een "*peculiar and persisting sense of political insecurity, ... bordering on a strong sense of being under siege*" (Wang, 2005, p. 672). Het is een grote bekommernis dat vijandige westerse machten gebruik zouden maken van binnenlandse onrust en instabiliteit om China te destabiliseren en zelfs een regimewissel tot stand te brengen (Wang, J., 2011, pp. 69-71). Het overleven gaat echter niet alleen over het politiek overleven van de partij maar ook over het materieel overleven van de Chinese maatschappij. Onrechtstreeks heeft dit te maken met de legitimiteit van de partij, die in belangrijke mate gestoeld is op een volgehouden verbetering van de materiële levensomstandigheden van de Chinese bevolking. Maar het gaat dieper dan dat: velen in China hebben het gevoel dat hun land nog geen machtige, welvarende natie is en daarom nog geruime tijd prioriteit zal moeten geven aan zijn eigen economische groei. Soevereiniteit wordt gezien als de beste garantie dat China volgens zijn eigen visie een verdere economische ontwikkeling kan nastreven. Ten slotte dient opgemerkt te worden dat soevereiniteit voor veel Chinezen een waarde heeft die dieper gaat dan een perceptie van nood aan politieke stabiliteit of economische groei, hetzij bij de Communistische Partij of bij de bredere Chinese bevolking. Collectieve herinneringen aan de zogenaamde 'Eeuw van vernedering', de periode in de negentiende en twintigste eeuw toen China het voorwerp was van buitenlands imperialisme, geven soevereiniteit een diepe intrinsieke waarde (Carlson, 2005, p. 158). De ervaring van "*maltreated, divided, slaved and robbed*" te zijn geweest door buitenlandse mogendheden (Jiang Zemin, zoals geciteerd in Zhang, 2004, p. 290) voedt een diepgewortelde Chinese overtuiging dat soevereiniteit "*the only premise and guarantee of human rights within each nation*" is (Jiang Zemin, zoals geciteerd in Chu, 2002, p. 5).

De rolconceptie verbonden aan China's identiteit als socialistisch ontwikkelingsland is er een van een vastberaden verdediger van de rechten en plichten die verbonden zijn aan de instelling van soevereiniteit. China is daarom omschreven als *“by and large fighting as a conservative power to reaffirm sovereignty and internal autonomy against challenges from evolving concepts of human rights, domestic governance, and humanitarian intervention”* (Johnston, 2003, p. 15). Het is niet zo dat China helemaal geen rol ziet voor de internationale gemeenschap in de bescherming van het menselijk welzijn in geval van conflicten binnen soevereine staten. Maar China steunt multilaterale oplossingen in deze gevallen vooral in de mate dat ze de soevereiniteit van het getroffen land in kwestie respecteren. China verkiest daarom niet-militaire, op consensus gebaseerde methodes zoals diplomatieke bemiddeling (Wang, 1999) en heeft het bijzonder moeilijk met het gebruik van dwang of geweld onder de zogenaamde derde pijler van R2P, die gaat over multilaterale interventie in staten die te zwak of onwillig zijn om hun burgers te beschermen. De kwestie blijft voor China de meest controversiële van het hele R2P-gebeuren (Huang, 2012; Li, 2006; Zhao, 2012). China is anderzijds zelf geen actieve internationale bemiddelaar. Zijn doorgedreven focus op de binnenlandse ontwikkelingsprioriteit verhindert een actieve diplomatieke rol met de investeringen daaraan gekoppeld.

Veel studies van het non-interventiebeleid van China nemen zijn identiteit als een socialistisch ontwikkelingsland en de daaraan verbonden gehechtheid aan soevereiniteit als uitgangspunt. In het bijzonder in vroege studies over humanitaire interventie viel het op dat de positie van China vaak werd genegeerd, omdat ze beschouwd werd als hopeloos rigide en achterhaald. Vanuit het perspectief van identiteit kunnen we stellen dat deze visie geen rekening hield met China's andere identiteiten naast deze van socialistisch ontwikkelingsland. Zoals Alexander Wendt (1994, p. 388) stelde, hoeft soevereiniteit niet te leiden tot staten die louter de eigen belangen nastreven zonder aandacht voor anderen of andere doeleinden. Erkend worden als soeverein kan staten ook het vertrouwen geven dat hun eigenheid gerespecteerd zal worden en hen aansporen om andere individuele en collectieve identiteiten te ontwikkelen. Het zijn deze andere identiteiten die zorgen voor een grotere heterogeniteit in China's interventiebeleid dan vaak wordt aangenomen. De volgende sectie bekijkt de meer recent ontwikkelde identiteit van 'verantwoordelijke grootmacht' als een invloedrijke factor voor het Chinese buitenlandse beleid.

3.2 *Verantwoordelijke grootmacht*

Gangbare Chinese zelfbeelden ten spijt kan China ruim drie decennia na de aanvang van de Openeurpolitiek nog amper als een arm of zwak land omschreven worden. Dat China aan het uitgroeien is tot een grootmacht en zelfs tot een we-

reldmacht, is een aspect van de huidige internationale realiteit waar nog weinig twijfel of discussie rond bestaat. Roltheorie stelt dat veranderingen in de materiële capaciteiten van een staat aanleiding kunnen geven tot veranderingen in de verwachtingen die op die staat geprojecteerd worden en uiteindelijk tot veranderingen in rolconcepties en rolgedrag (Aggestam, 2006, p. 22; Turner, 1990, p. 106). Voor grootmachten worden de verwachtingen vaak geformuleerd vanuit het perspectief van verantwoordelijkheid. Deze wordt, zoals Winston Churchill (1943) opmerkte, gezien als “*the price of greatness*” (Churchill, 1943). Het opkomende China ontsnapt de dans niet. Voor velen in de internationale gemeenschap is de vraag met betrekking tot het hedendaagse China niet “*whether China has material and nonmaterial capabilities – this it has – but rather whether China is willing to undertake international responsibilities commensurate with its power status*” (Loke, 2009, p. 200). China’s leiders zijn zich bewust van de bezorgdheden en de verwachtingen die op de opkomst van het land geprojecteerd worden en zij hebben sinds het einde van de jaren 90 inspanningen geleverd om een nieuwe identiteit en een vernieuwde legitimiteit te zoeken voor China op het internationale toneel. In het bijzonder vanaf 2006 werd intern druk nagedacht over de toekomstige rol van China als een ‘verantwoordelijke grootmacht’ (*‘responsible great power’, fu zeren de daguo*) (Kahn, 2006). Het debat erkende impliciet dat China een grootmacht zou worden en stelde vooral de vraag welke soort van grootmacht China zou moeten zijn (Shambaugh, 2011). Bezorgdheid om het internationale imago (*guoji xingxiang*) van China was een belangrijke drijfveer achter de ontwikkeling van de identiteit van verantwoordelijke grootmacht (Narayanan, 2007; Wang, 2010). China was in zijn nieuwe hoedanigheid op zoek naar internationale erkenning (Xing & Zhan, 2006, p. 21), maar ook het vermijden van een veiligheidsdilemma als een gevolg van China’s toenemende macht was een overweging in de zoektocht naar een positief imago (Deng, 2006).

De term *‘responsible great power’* behoort tot de voor het Chinese politieke discours kenmerkende categorie van *tifa* of gezagvolle benamingen. *Tifa* zetten een algemene beleidslijn uit waarrond op het hoogste politieke niveau een zekere consensus bestaat. De sterkte van *tifa* is dat ze positieve connotaties hebben en wervend klinken, maar niet al te beperkend zijn, zodat ze ruimte laten voor vrije toekomstige besluitvorming rond individuele kwesties (Richardson, 2011, pp. 287-288; Schoenhals, 1992, p. 11). De richting die de identiteit van China als verantwoordelijke grootmacht aan het buitenlands beleid geeft, is dus niet *a priori* duidelijk: veel hangt af van de concrete implementatie door de Chinese beleidsmakers (Wang, Yizhou, 2007, p. 16). Twee elementen komen echter naar voren.

Ten eerste lijkt de rolconceptie een revisionistische intentie te bevatten in haar interpretatie van wat verantwoordelijkheid precies inhoudt. Chinese beleidsmakers en analisten stellen dat China, omwille van zijn negatieve historische ervaring met de traditionele grootmachten, moet vermijden een grootmacht naar hun ‘model’ te

worden. Ze stellen dat China zijn eigen rolconceptie moet ontwikkelen als ‘verantwoordelijke grootmacht’. De opinie heerst dat China moet vermijden zich schuldig te maken aan machtspolitiek of het zoeken van hegemonie (Wang, 2012, p. 15). Dit brengt China’s oudere rolconceptie als een socialistisch ontwikkelingsland in herinnering. Roltheorie biedt hiervoor een verklaring. Roltheoretici stellen dat, om legitimiteit te hebben, nieuwe rolconcepties oudere moeten echoën (Marcussen *et al.*, 1999). Een nieuw politiek project dat radicaal ingaat tegen het bestaande normatieve kader van een maatschappij kan slechts moeilijk ingang vinden. Nieuwe normatieve ideeën zullen gemakkelijker aanvaard worden als ze in bestaande normatieve structuren ingebed worden dan wanneer ze deze trachten te vervangen (Acharya, 2004).

Een tweede element in China’s tentatieve rolconceptie als een verantwoordelijke grootmacht is selectief activisme. Het Chinese leiderschap erkent duidelijk het toegenomen potentieel voor internationale actie van China ten gevolge van zijn stijgende macht. China’s activisme komt echter slechts in bepaalde thema’s tot uiting. Met betrekking tot internationale veiligheid is er vooral een opmerkelijk verhoogde deelname aan VN-vredesoperaties tijdens het eerste decennium van de eenentwintigste eeuw (Liu, 2009, p. 129), maar voorlopig draagt China slechts in beperkte mate actief bij aan conflictdiplomatie. China blijft zich ogenschijnlijk geremd voelen door zijn non-interventiebeleid en zijn beperkte ervaring met internationale conflictbemiddeling (Large, 2008a; Saferworld, 2011, p. 35). Bij Chinese beleidsmakers en intellectuelen heerst het gevoel dat China buiten de Oost-Aziatische regio weinig capaciteit en invloed heeft om crisissituaties te helpen aanpakken. China stelt dan ook dat het zijn positie geval per geval zal bepalen (*genju shiqing benshen de shifei quzhi lai queding ziji de lichang he zhengce*) en zal “bijdragen volgens zijn eigen capaciteiten” (*kaolü zishen de nengli zuo lisuo nengji de gongxian*) (Wang, Yi, 2007; Zhou, 2008, pp. 9-10). Academics zoals Wang Yizhou en Pang Zhongying wijzen op de nood aan een andere aanpak dan deze *ad hoc* en bijgevolg reactieve besluitvorming, die China in hun ogen kwetsbaar maakt voor kritiek (Jakobson, 2009, p. 423; Wang, 2011, p. 96). Pang (2009) roept beleidsmakers op om proactief een eigen, nieuw interventieparadigma te ontwikkelen. Volgens Wang (2011, pp. 31, 36, 37) moet dat afstappen van het oude Chinese paradigma, dat te vaak reële problemen ontkende of negeerde, maar ook een verschil maken met het westerse paradigma, dat te zeer op dwang gebaseerd is.

In conclusie kunnen we stellen dat China’s rolconceptie als opkomende macht in een staat van transitie is (Foot, 2011). Voorstellen voor een nieuwe rolconceptie doen de ronde in academische kringen, maar er is vooralsnog geen officieel aanvaarde interpretatie van hoe de identiteit van ‘verantwoordelijke grootmacht’ vertaald moet worden in actie, of wat gepast gedrag is voor een grootmacht naar Chinees model. Het is waarschijnlijk dat een nieuwe rolconceptie in aanzienlijke mate principes en doelstellingen zal blijven vertonen gelijkaardig aan die van Chi-

na als socialistisch ontwikkelingsland. Het idee dat zijn toenemende materiële capaciteiten China in staat stellen een actievere rol te spelen in internationale relaties lijkt aanvaard, maar gaat gepaard met een gevoel dat China in zijn activisme trouw moet blijven aan zijn principes en ervaringen uit het verleden. Daar horen ook relaties met oude partners bij, een thema waarop de volgende sectie dieper ingaat.

3.3 *Mede-ontwikkelingsland*

Ontwikkelingslanden zijn vrijwel exclusief het lijdend voorwerp van multilaterale interventies. China's Derdewereldbeleid werd in het Mao-tijdperk voorgesteld vanuit het perspectief van een gedeelde identiteit met derdewereldlanden en van onvoorwaardelijke solidariteit met hun streven naar politieke gelijkheid en economische ontwikkeling (Van Ness, 1993, p. 194). China verklaarde een gemeenschappelijk verleden van onderdrukking en slachtofferschap met de Derde Wereld te delen. Respect voor soevereiniteit speelde dan ook een centrale rol in het discours van het Chinese Derdewereldbeleid. De eerder genoemde vijf principes van vreedzame co-existentie waren China's bijdrage aan de Bandung-conferentie, de bijeenkomst in 1955 van voornamelijk pas onafhankelijke staten uit Azië en Afrika. China's identificatie met ontwikkelingslanden is nog steeds een van de speerpunten van zijn huidige zogenaamde "*independent foreign policy of peace*" (*duli zizhu de heping waijiao*): "*to strengthen its solidarity and cooperation with numerous developing countries. China and these countries share common historic experiences and are faced with the common tasks of preserving national independence and achieving economic development. Therefore, their cooperation has a solid foundation and a broad prospect*" (Ministry of Foreign Affairs, 2003). Hoewel het China van vandaag in veel opzichten niet meer aan de kenmerken van een ontwikkelingsland beantwoordt, blijft het zichzelf (bijvoorbeeld in Afrika) met aanzienlijk succes voorstellen als een collega-ontwikkelingsland, "*the largest developing country in the world*" (Ministry of Foreign Affairs, 2006). Soevereiniteit wordt in deze context nog steeds benaderd in een traditionele Westfaalse zin, met een sterke nadruk op soevereine gelijkheid en niet-inmenging in interne aangelegenheden. Zoals Alden en Large (2011) aangeven, impliceert soevereine gelijkheid dat de relaties misschien politiek en economisch niet helemaal symmetrisch zijn, maar wel gekenmerkt worden door wederzijds economisch voordeel en politieke gelijkheid.

Het consistent centraal stellen van soevereine gelijkheid in zijn relatie met ontwikkelingslanden heeft het opkomende China, dat in deze relatie momenteel sterk op zoek is naar handels- en investeringsmogelijkheden, geen windeieren gelegd. Volgens Barry Buzan (1993, p. 335) kan een 'wij'-gevoel gerealiseerd worden onder hoogst verschillende staten, niet door uniformiteit na te streven, maar door weder-

zijde erkenning van soevereine gelijkheid. Dit neemt volgens Buzan veel dreiging weg van dwang en interventie, waarmee staten in een anarchistisch systeem normaal gezien rekening moeten houden (p. 347). We kunnen hieruit afleiden dat het benadrukken van soevereine gelijkheid een belangrijke factor is achter het succes van China's discours van gedeelde identiteit en partnerschap ten aanzien van zijn uiterst verschillende partners in het Zuiden. Een andere factor die China helpt om op een geloofwaardige manier een gedeelde identiteit met ontwikkelingslanden vol te houden, zijn impliciete en expliciete verwijzingen naar het Westen als een 'gedeelde andere'. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de manier waarop China zijn gebrek aan een koloniaal verleden sterk in de verf zet. Oran Young verwijst naar de gedeelde andere als de "zij" die staat tegenover de "wij" in de "geografie van identiteit": het is een fenomeen dat een identiteitsgroep helpt om te definiëren waar deze voor staat en waarin die zich van anderen onderscheidt (Young, 1976, zoals geciteerd in Barnett, 1993, p. 281). Vaak wordt gesteld dat dit discursief geconstrueerde of op zijn minst versterkte contrast met het Westen China een voordeel oplevert in de strijd om contracten en invloed met de gevestigde economische machten. Het is echter belangrijk om niet alleen de faciliterende invloed van het discours te bekijken, maar ook de beperkende invloed ervan. Die ligt voornamelijk in de verwachting dat China zich anders zal gedragen dan het Westen. Zoals Alden en Large (2011) opmerkten, is die hoge verwachting dat China "het verschil zal maken" door respect voor gelijkheid en solidariteit te betonen een aanzienlijke beperking voor China's bewegingsvrijheid. Op het vlak van multilaterale interventie in Afrika werd opgemerkt hoe de positie van belangrijke regionale spelers China er zelfs toe kan overhalen om occasioneel toegevingen te doen op cruciale principes zoals instemming van het gastland en om verdergaande vormen van interventie toe te staan dan wat een strikte toepassing van het principe van niet-inmenging in interne aangelegenheden voorstaat (Van Hoeymissen, 2011a). Regionale opinies zijn dus een belangrijke factor die China in overweging neemt bij het bepalen van zijn positie in de VN-Veiligheidsraad over een bepaalde voorgestelde interventiemaatregel. Terwijl kritiek van westerse landen op zijn beleid voor China binnen een verwacht gedragspatroon valt, zijn uitingen van ongenoegen vanuit de groep van ontwikkelingslanden voor China aanzienlijk moeilijker om van de tafel te vege. Het is opmerkelijk hoe, voor China als opkomende macht, ontwikkelingslanden een belangrijke referentiegroep blijven in de bepaling van wat 'verantwoordelijkheid' precies inhoudt met betrekking tot interventiekwesties.

3.4 *Permanent lid van de VN-Veiligheidsraad*

Een laatste rol die hier verdere uitleg verdient, is degene die China bekleedt als gevolg van zijn permanent lidmaatschap van de VN-Veiligheidsraad. De raad

is het belangrijkste internationale orgaan dat beslissingen neemt rond internationale vrede en veiligheid en China dringt vaak aan op het respecteren van de verantwoordelijkheid van de raad hierin. Welke rol ziet China voor zichzelf binnen de Veiligheidsraad? Een heel specifiek aspect van China's rolconceptie als permanent lid is dat het zich opstelt als een verdediger van de relevantie en de autoriteit van de VN. De door de VS geleide NAVO-interventie in Kosovo van 1999 was een katalysator voor China's vastberadenheid om zijn permanent lidmaatschap te gebruiken om de rol van de VN in internationale vrede en veiligheid te verdedigen. 'Operation Allied Force' had de goedkeuring van de Joegoslavische autoriteiten noch een mandaat van de VN-Veiligheidsraad. De NAVO was zijn eigen weg gegaan toen de besprekingen in de raad over de situatie in Kosovo in een impasse waren geraakt door de onverzettelijke houding van China. De Kosovo-crisis verhardde China's standpunt over soevereiniteit, maar deed China tegelijkertijd beseffen dat het land zich soepeler moest opstellen in de Veiligheidsraad als het zijn zeg wilde blijven doen over theorie en praktijk van humanitaire interventies en als het de VN hun rol wilde laten spelen (Deng & Moore, 2004, p. 126). Multilateralisme, ooit beschouwd als voornamelijk ten dienste van de belangen van de grootmachten, werd meer en meer gezien als een nuttig instrument om westers interventionisme en unilateralisme in te perken (Medeiros & Fravel, 2003).

Naast het verdedigen van de rol van de VN vertoont China's rolconceptie als permanent lid van de VN-Veiligheidsraad kenmerken van zijn andere identiteiten en van de daaraan verbonden rolconcepties. Ook in de raad ziet China zichzelf als een verdediger van soevereiniteit. China gebruikt zijn veto zelden, maar wanneer het dat doet, gaat het vaak over kwesties die betrekking hebben op soevereiniteit en territoriale integriteit. Kosovo was een van de meer prominente gevallen en China betaalde daarin een aanzienlijke prijs voor zijn onverzettelijkheid. Tussen 2002 en midden 2012 gebruikte China zijn veto vijf keer, namelijk over de mensenrechtensituatie in Myanmar in januari 2007, over de mensenrechtensituatie in Zimbabwe in juli 2008 en voor drie resoluties met betrekking tot de opstand in Syrië en de mensenrechtensituatie daar in oktober 2011, februari 2012 en juli 2012. China ziet zichzelf in de Veiligheidsraad als een verdediger van de belangen van ontwikkelingslanden. Het is in dat opzicht interessant dat China het enige (zelfverklaarde) ontwikkelingsland is met een permanent lidmaatschap, een positie die met zich meebrengt dat heel wat verwachtingen uit die hoek op China geprojecteerd worden. Ten slotte worden de raad en de VN in het algemeen in China gezien als een forum waar het zijn imago van verantwoordelijke grootmacht kan versterken. Zoals eerder besproken, is deelname aan VN-vredesoperaties een van de prominente domeinen waarin China zijn verhoogde kunnen en bereidheid om internationale problemen mee aan te pakken, demonstreert.

3.5 *China als bemiddelaar: een rolsynthese voor de toekomst?*

Chinese academici hebben gesuggereerd dat China, als een alternatief voor het non-interventieprincipe, occasioneel als bemiddelaar zou kunnen optreden om te helpen in het realiseren van de politieke oplossing die het graag bepleit (Gao, 2008, pp. 3-4; Yuan, 2008; Wang, Y., 2011). Een rol als bemiddelaar lijkt een haalbare kaart, aangezien die strookt met cruciale elementen uit de hier uiteengezette rolconcepties, zoals de verdediging van soevereiniteit, de bevordering van China's internationale imago, het vrijwaren van China's economische belangen en de promotie van multilaterale oplossingen in conflictbeheersing. Bovendien lijkt China omwille van zijn goede contacten met het Zuiden goed geplaatst om als onderhandelaar op te treden. Afrikaspecialist Zhang Zhongxiang stelde in 2010 bijvoorbeeld dat het non-interventieprincipe China er niet van moest weerhouden om met Afrikaanse landen te overleggen rond crisissituaties. Hij stelde dat een rol als bemiddelaar gepast was voor China, zowel in zijn hoedanigheid van 'oude vriend' van Afrika als in zijn hoedanigheid van verantwoordelijke grootmacht. Hij suggereerde dat China een politieke oplossing voor conflicten kon helpen bewerkstelligen als een aantal voorwaarden vervuld waren, zoals instemming van het betrokken land, toestemming van de VN en steun van de regio in kwestie (Zhang, 2010).

Een rol als bemiddelaar lijkt realistisch, maar vereist meer activisme en zelfs leiderschap dan China op dit moment waarschijnlijk bereid is op zich te nemen. Hirono en Lanteigne (2011, p. 247) wijzen erop, dat zelfs met betrekking tot *peace-keeping*, een domein waarin China zijn participatiegraad aanzienlijk heeft opgedreven, China's rol vooral omschreven kan worden als die van een *middle power* die met de stroom meegaat. Een blijvende gehechtheid aan soevereiniteit speelt ongetwijfeld een rol, maar daarnaast mag niet vergeten worden dat in China een gevoel heerst dat er nog grote uitdagingen wachten op het thuisfront en dat het land weinig expertise en ervaring heeft met een betekenisvolle diplomatieke rol. Welke rol speelt China concreet? De volgende sectie onderzoekt de contouren van China's concrete rolgedrag in het voorbije decennium.

4. China's rolgedrag

Deze sectie gaat dieper in op China's rolgedrag op basis van vier gevalstudies van complexe binnenlandse conflicten met zware humanitaire gevolgen in Afrika in het voorbije decennium, waarbij multilaterale interventie werd bepleit en al dan niet plaatsvond. Het betreft Darfoer van 2004 tot 2010, Zimbabwe in 2008, Côte d'Ivoire in 2010-2011 en Libië in 2011. China's beleid ten aanzien van elke van deze kwesties wordt benaderd als rolgedrag en wordt geanalyseerd in functie van de rol (of rol-

len) die het beleid het meest vorm gaf (of gaven). Een belangrijk concept daarbij is rolname, wat verwijst naar de selectie door een actor van een beschikbare zelfvoorstelling om te benadrukken in een bepaalde situatie op basis van haar of zijn interpretatie daarvan (Wendt, 1999, p. 329). Rolname kan dan ook gezien worden als "identiteit in actie" (Horrocks & Jackson, 1972, zoals geciteerd in Aggestam, 2006, p. 16).

4.1 *Verdediger van soevereiniteit*

Een eerste opvallende bevinding rond China's rolgedrag is de prominente aanwezigheid van de rolconceptie van verdediger van soevereiniteit. Met betrekking tot elk van de vier geanalyseerde conflicten nam China de verdediging van de soevereiniteit van het geveiseerde land op zich. Het geval van Zimbabwe springt daarbij het meest in het oog, omdat China hier zo ver ging om zijn veto te gebruiken in de VN-Veiligheidsraad ter verdediging van het principe van niet-inmenging in interne aangelegenheden. China torpedeerde in juli 2008 een door de VS opgestelde resolutie die Hoofdstuk VII van het VN-Charter inriep om sancties op te leggen aan het Zimbabwaanse regime. De regering van president Robert Mugabe stond ter discussie, nadat omstreden presidentsverkiezingen het reeds zwaar beproefde land dieper in een politieke, economische en humanitaire crisis geduwd hadden. De Chinese positie was dat de situatie in Zimbabwe het niveau van een binnenlandse crisis niet overstegen had en dus geen bedreiging vormde voor de internationale vrede en veiligheid. China profileerde zich als een principiële verdediger van soevereiniteit. De investering van diplomatieke middelen die daarmee gepaard ging, werd echter getemperd door het feit dat het Chinese veto vergezeld was door een veto van Rusland en een negatieve stem van regionaal bemiddelaar Zuid-Afrika, dat op dat moment lid van de Veiligheidsraad was. Bovendien viel de Chinese houding ten aanzien van de humanitaire crisis in Zimbabwe zelden strikt samen met een niet-inmengingsbeleid. Achter de schermen riepen Chinese diplomaten Mugabe en zijn partij Zanu-PF op om zich toegeeflijker op te stellen in onderhandelingen met de oppositie over de vorming van een regering van nationale eenheid om een eind te maken aan de dramatische economische en sociale achteruitgang van het land.⁷

De crisis in Côte d'Ivoire draaide eveneens om omstreden presidentsverkiezingen, maar hier toonde China zich veel gematigder als verdediger van soevereiniteit. Op het moment dat de verkiezingen plaatsvonden in oktober en november 2010 was in Côte d'Ivoire al een zevental jaar een VN-vredesoperatie (UNOCI) aanwezig met een mandaat om burgers te beschermen. Terwijl de zittende president Laurent Gbagbo vocht voor zijn politiek overleven temidden van tekenen dat hij de eindronde van de verkiezingen verloren had, trok een vlag van politiek geweld over het land. De VN-Veiligheidsraad riep in de unaniem aangenomen Resolutie 1962

van 20 december 2010 de toestand in Côte d'Ivoire uit tot een bedreiging voor de regionale vrede en veiligheid en nam de merkwaardige stap om oppositiekandidaat Alassane Ouattara tot winnaar van de verkiezingen te benoemen. Gbagbo had de terugtrekking geëist van UNOCI, dat hij beschuldigde van ernstige inmenging in interne aangelegenheden. De resolutie negeerde die eis echter en verlengde het mandaat van de missie met zes maanden. Enkele maanden later riep Resolutie 1975 van 30 maart 2011 Gbagbo op om een stap opzij te zetten en gaf UNOCI de toestemming om alle middelen in te zetten om burgers te beschermen. China stemde voor, maar stelde tegelijkertijd dat UNOCI strikt neutraal moest blijven en moest vermijden een partij te worden in het conflict (S/PV.6508 (2011)). Dat was het standpunt van een aantal leden van de raad en dit bleek inderdaad een ernstig twistpunt te worden: tijdens gevechten in april 2011 droegen interventies door Franse en VN-troepen ertoe bij dat het kamp van Ouattara een beslissende overwinning behaalde. VN-bronnen stelden dat UNOCI had gehandeld om zichzelf en onschuldige burgers te beschermen, maar landen als Rusland en Brazilië veroordeelden wat ze beschouwden als UNOCI's partijdige optreden in een politiek-militair conflict (Bellamy & Williams, 2011, pp. 835-836). Deze bezwaren echoden China's eerder geuite bekommernissen, maar Beijing liet in deze fase weinig van zich horen en leek zich snel te verzoenen met de eindoverwinning van Ouattara, die ook de steun van de regionale organisaties Afrikaanse Unie (AU) en de Economic Community of West African States (ECOWAS) genoot.

De twee andere gevallen zagen een diepgaande verschuiving in de Chinese positie rond soevereiniteit en kunnen daarom in twee fasen onderverdeeld worden. Het gaat om de multilaterale interventies in de door conflict en humanitaire crisis geteisterde Sudanese Darfoer-regio in 2004-2008 en tijdens de opstand in Libië in 2011. Interessant is dat de beleidsaanpassing in deze twee gevallen in een omgekeerde richting gebeurde. Met betrekking tot Darfoer hamerde China in de Chen Yulai-periode van 2004 tot 2006 sterk op respect voor de Sudanese soevereiniteit. Darfoer werd in deze periode omschreven als een "*supreme humanitarian emergency*" (Bellamy & Williams, 2005, p. 28) maar China kante zich tegen multilaterale dwangmaatregelen die direct gericht waren tegen het regime in Khartoem, zoals een wapenembargo en economische sancties. Deze houding leverde China de beschuldiging op een facilitator van mensenrechtenschendingen te zijn. In de periode van 2006 tot 2008 evolueerde China naar een meer pragmatische aanpak, die een rol voor de internationale gemeenschap via de VN in Darfoer bepleitte. Opmerkelijk was dat China zich in deze fase aan een redelijk actieve pendeldiplomatie waagde om de goedkeuring van de autoriteiten in Khartoem voor een VN-vredesmacht in Darfoer te verkrijgen, een inspanning die in belangrijke mate bijdroeg tot de uiteindelijke ontplooiing van de vredesmacht UNAMID in juli 2007 (Large, 2008b). Er dook een aantal nieuwigheden op in China's diplomatieke praktijk, zoals de aanstelling van een Speciaal Gezant voor het conflict en een toegenomen

bereidheid om met alle partijen in het conflict te spreken, inclusief rebellengroeperingen. Ten aanzien van de regering van Oumar al-Bashir sprak China occasioneel opmerkelijk concrete verwachtingen uit over de te nemen stappen op het vlak van conflictbeheersing en humanitaire hulp (Van Hoeymissen, 2011b).

Wat Libië betreft, betuigde China aanvankelijk goedkeuring voor sancties en een multilaterale interventie als antwoord op de ernstige humanitaire crisis die zich in het land ontspon in februari – maart 2011 ten gevolge van het gewelddadige optreden van het Libische regime onder leiding van Muammar Al-Qaddafi tegen de gewapende rebellengroeperingen verenigd onder de National Transitional Council (NTC). China stemde op 26 februari 2011 voor VN-Resolutie 1970; een opmerkelijke beslissing, omdat deze resolutie sancties oplegde aan een soevereine overheid op grond van haar behandeling van haar burgers. Enkele weken later onthield China zich van de stemming over Resolutie 1973, die een vliegverbod boven Libië instelde en de VN toestemming gaf “alle noodzakelijke maatregelen” te nemen om de bedreigde Libische burgerbevolking te beschermen. Een NAVO-geleide coalitie nam met *Operation Unified Protector* de militaire campagne in handen. De luchtaanvalen van de coalitie waren niet alleen gericht tegen Libische luchtmachtinstallaties, maar ook tegen grondtroepen die een bedreiging leken te vormen voor burgers. Al gauw klonk Chinees protest dat de NAVO-acties het mandaat van de VN-resoluties 1970 en 1973 over Libië overschreden. China had vooral de indruk dat het mandaat voor een humanitaire operatie misbruikt werd om het regime van Al-Qaddafi omver te werpen. China ontpopte zich vervolgens tot een sterke verdediger van de Libische soevereiniteit, al was de impact van zijn terugplooiën op deze rol beperkt. Het initiatief in deze fase lag niet meer bij de Veiligheidsraad maar bij de NAVO-geleide coalitie. China’s ontevredenheid had niet zozeer te maken met bezwaren tegen het principe van een interventie om humanitaire redenen, maar tegen wat het zag als het gebruik van het Westen om onder een humanitaire dekmantel een regimewissel door te voeren (S/PV.6531 (2011)). In zijn oppositie viel China echter terug op principiële argumenten die een strikt non-interventiebeleid oproepen. Zo stelde de Chinese vertegenwoordiger in de VN-Veiligheidsraad dat: “[t]he international community must respect the sovereignty, independence, unity and territorial integrity of Libya. The internal affairs and fate of Libya must be left up to the Libyan people to decide” (S/PV.6528 (2011)).

Hoe kunnen we China’s rol als verdediger van soevereiniteit verklaren? Een vaak gehoord argument over het non-interventieprincipe is dat het economische doeleinden dient voor China als een opkomende investeerder. De analyse bracht echter slechts sporadisch economische factoren aan het licht achter deze rol van China. In het geval van Darfoer was er, zeker in de eerste fase, bezorgdheid over een mogelijke negatieve impact van multilaterale acties zoals sancties op China’s zakelijke belangen, in het bijzonder in de Sudanese oliesector. Economische drijfveren leken dan weer geen belangrijke factor in China’s verdediging van de Zim-

babwaanse soevereiniteit. Deze ging onverminderd verder, terwijl de economische samenwerking van China met Harare nochtans wegdeemsterde ten gevolge van de dramatische achteruitgang van het land (Bass, 2011; Brautigam, 2009, pp. 288-289). Interessant is dat de recente gebeurtenissen in Libië een Chinees bewustzijn van een mogelijk conflict tussen non-interventie en de bescherming van China's economische en andere belangen aan het licht brachten. China's beslissing in de beginfase van het Libische conflict om eigenhandig ruim 35.000 burgers uit Libië te evacueren in de grootste dergelijke operatie uit zijn geschiedenis was in essentie een besluit om niet langer te vertrouwen op de soevereine gastoverheid voor de bescherming van zijn belangen en van zijn burgers in het buitenland. Onzekerheid over de afloop van het Libische conflict en de mogelijke impact ervan op Chinese belangen dreef China er ook toe zijn strikt intergouvernementele aanpak te wijzigen en contact te leggen met de oppositie. In de tweede helft van juni 2011 bezochten leden van de NTC Beijing, waar ze door het Ministerie van Buitenlandse Zaken omschreven werden als een "belangrijke dialoogpartner" (Li, 2011).

China's verdediging van soevereiniteit lijkt nog steeds vooral een principekwestie, ingegeven door zijn identiteit van een zwakke, onzekere macht. China blijft weigerachtig om precedenten te scheppen van steun aan multilaterale dwangmaatregelen of van interventies op grond van het onvermogen of de onwil van een staat om zijn burgers te beschermen. Zelfs een staat die er manifest niet in slaagt om zelfs maar minimale bescherming te bieden, blijft in China's perceptie een soevereine entiteit. Dat maakte de steun van China voor Resolutie 1970 en zijn bereidheid om zijn veto niet te gebruiken voor Resolutie 1973 zo opmerkelijk. China was echter geschokt door hoe snel de multilaterale actie rond Libië transformeerde in een openlijke poging tot een regimewissel. De intense binnenlandse mediacampagne tegen de militaire campagne in Libië suggereerde hoezeer de Chinese autoriteiten de gebeurtenissen in Libië – en de Arabisch Lente in het algemeen – vanuit het perspectief van de Chinese binnenlandse politiek benaderden (Buckley, 2011).

4.2 *Solidaire partner van Afrika*

Naast de rol van verdediger van soevereiniteit speelde China's bewust in stand gehouden gedeelde identiteit met Afrikaanse landen een rol in elk van de gevalstudies. Dit gebeurde op twee manieren. Enerzijds oefenden Afrikaanse verwachtingen invloed uit op de rol die China innam. China's beslissing tot een koerswijziging in Darfoer nam de opinies van Afrikaanse landen in overweging. De Afrikaanse Unie had in maart 2006 een duidelijk verzoek geuit dat AMIS, haar onderbemande en overbelaste missie in Darfoer, zou overgenomen worden door een VN-operatie. China had altijd gesteld dat Afrika het probleem-Darfoer zelf kon oplossen, maar die positie werd plots moeilijk houdbaar voor een zelfverkleerde vriend van Afrika.

Ook China's instemming met Resolutie 1962, die Alassane Ouattara tot winnaar van de Ivoiriaanse verkiezingen uitriep, was vermoedelijk beïnvloed door de steun voor Ouattara vanwege de Afrikaanse Unie en ECOWAS. De Resolutie verwees expliciet naar de positie van deze regionale actoren (Bellamy & Williams, 2011, p. 833). Anderzijds worden verwijzingen naar de 'Afrikaanse positie' op een metaniveau ook door China aangewend om *post hoc* motivering en legitimiteit te geven aan beleidsbeslissingen. Deze twee aspecten van China's solidariteit met Afrikaanse partners kunnen niet altijd strikt van elkaar gescheiden worden. De Zimbabweaanse kwestie werd gekenmerkt door een merkwaardige mengeling van beide: China had het gevoel een decennialange trouwe partner niet zomaar te kunnen laten vallen, maar werd een steeds minder enthousiaste verdediger van de Zimbabweaanse soevereiniteit. Zoals een Chinese analist uitlegde: "*China has traditionally good relations with Zimbabwe but Zimbabwe has changed greatly in the last few years and the situation is deteriorating. This is definitely a problem for China*" (geciteerd in Spencer, 2007). Tegelijkertijd steunde China hevig op de visie van landen zoals Zuid-Afrika, dat een onderhandelde oplossing met respect voor de Zimbabweaanse soevereiniteit bepleitte. China verklaarde dat zijn positie in overeenstemming was met "*the consensus of African countries on the current situation*" (S/PV.5933 (2008)). Ook rond de Libische kwestie verschaftte China (in wat we benoemd hebben als de tweede fase van het conflict) selectief steun aan regionale perspectieven op de crisis. China schaarde zich opvallend nadrukkelijk achter de visie en initiatieven van de Afrikaanse Unie, die erg kritisch was over de NAVO-interventie (Liu, 2012, p. 168). Deze voorbeelden tonen aan hoe een gedeelde identiteit met Afrikaanse landen met de bijhorende belofte van solidariteit enerzijds China's beleidsopties beperkt, maar anderzijds een bewuste politieke keuze is die nog steeds op regelmatige basis wordt hernieuwd.

4.3 Waar is de 'verantwoordelijke grootmacht'?

Een laatste opvallend kenmerk van China's rolgedrag is de relatieve afwezigheid van een rol die geassocieerd kan worden met de identiteit van een 'verantwoordelijke grootmacht'. De Chinese Darfoerdiplomatie in wat we benoemd hebben als de tweede fase wordt vaak genoemd als een voorbeeld van de rol die China als verantwoordelijke grootmacht kan spelen (Wang, 2011). Darfoer getuigde van een toenemend Chinees besef dat diplomatie op zich geen inmenging in interne aangelegenheden is. Een dergelijke actieve rol als bemiddelaar komt echter in geen enkele van de andere gevalstudies naar voren. China's Darfoerdiplomatie kan vooral beschouwd worden als een veel bestudeerd, maar tot nog toe eerder zeldzaam voorbeeld van een Chinees rolexperiment. De karakterisering van die rol door zijn voormalige Speciale Gezant voor Darfoer als "*influence without interference*" (in-

vloed zonder inmenging) (Buckley, 2007) suggereert dat het diplomatiek activisme van China geënt blijft op de premisse dat binnenlandse crisissituaties moeten aanpak worden met respect voor de soevereiniteit van het land in kwestie. In hun zoektocht naar een nieuwe rol probeerden Chinese diplomaten dus congruentie te bewaren met China's oudere rolconcepties. Hierbij bleef niet alleen de oude rolconceptie als socialistisch ontwikkelingsland belangrijk, maar ook de gedeelde identiteit met ontwikkelingslanden en het daarin vervatte verschil met westerse machten. Wang Suolao beschrijft China's moeilijkheden in zijn zoektocht naar een rol in Darfoer als volgt: *"But, if China really does what the Americans urge it to do, what is the difference between China's foreign policy and America's? Where is China's diplomatic personality? And what would Sudan think of China's behaviour? Would Khartoum retain the good relationship with China? It is China's inner fear that New Colonialism could be given concrete evidence and so tar China with the same brush, especially in the African perspective"* (Wang, S., 2007, p. 14). Dergelijke overwegingen tonen aan hoe oude ideeën over geschiedenis, identiteit en soevereiniteit een invloed blijven uitoefenen op China's zoektocht naar een nieuwe rol.

5. Rolverdeling tussen China en het Westen: verleden en heden

Het is duidelijk dat de relaties tussen China en het Westen op het vlak van soevereiniteit en interventie tot op heden gekenmerkt blijven door wantrouwen. Humanitaire interventies in het bijzonder worden in China nog vrij systematisch benaderd vanuit het perspectief van noord-zuidtegenstellingen: China kant zich tegen wat het ziet als een gevestigd patroon van politisering van het fenomeen door de gevestigde mogendheden (Chen & Song, 2008, p. 22). Argwaan dat er achter een humanitaire agenda een westerse poging tot regimewissel verborgen zat, was aanwezig in elke van de besproken gevalstudies waarin China als een sterke verdediger van soevereiniteit optrad, namelijk Darfoer, Zimbabwe en Libië. In het geval van Côte d'Ivoire, waar de VN-Veiligheidsraad de opmerkelijke stap zette om de oppositiekandidaat tot winnaar van de presidentsverkiezingen uit te roepen, was die argwaan opvallend minder aanwezig, vermoedelijk omwille van de duidelijke steun van cruciale Afrikaanse spelers voor de door de raad ingenomen positie. Wanneer bezorgdheid om een verborgen agenda hoog is, lijken de vooruitzichten voor een positieve samenwerking tussen China en het Westen minder rooskleurig. Nochtans is een meer symbiotische werkrelatie niet onmogelijk. Tijdens de tweede fase van China's Darfoerdiplomatie kwamen China en het Westen tot een stilzwijgende verstandhouding over hun respectieve rollen in de vorm van een *"good cop – bad cop"*-rolverdeling. Het Westen, dat een verzuurde relatie had met Khartoem, sprak dreigende taal,

terwijl China met een discours van partnerschap en respect voor soevereiniteit probeerde de regering-al-Bashir te overhalen tot grotere flexibiliteit. Die Chinese rol kon rekenen op erkenning in het Westen.⁸

De aanpak van het Westen met betrekking tot China is in het verleden sterk gericht geweest op transformatie door socialisatie. Zoals een Europese diplomaat opmerkte: *“we hope the Chinese will become more like us”*.⁹ Dit artikel geeft echter aan dat China zichzelf weliswaar aan het heruitvinden is voor een nieuw tijdperk, maar daarbij zijn oude zelf en zijn oude ideeën over relaties, identiteit en soevereiniteit telkens opnieuw tegenkomt. Rolcomplementariteit, waarbij China net door zijn sterk vasthouden aan solidariteit en soevereiniteit een rol speelt die een aanvulling is op deze van het Westen, lijkt daarom een meer haalbare doelstelling. Efficiënte rolcomplementariteit vergt een graad van coördinatie en gedeelde doelstellingen. Dat is niet eenvoudig, omwille van het historische wantrouwen op dit vlak tussen China en Westen. Libië heeft aangetoond hoezeer verschillende doelstellingen een harmonische werkrelatie kunnen verzuren. Zoals Amitai Etzioni (2011) stelt, is het verleggen van de focus naar het redden van mensenlevens een belangrijk instrument om het historische wantrouwen te overstijgen. China is ontvankelijk voor argumenten over menselijk leed. Bezorgdheid om China's internationale imago speelt daarbij een rol, maar zeker ook het universele inzicht dat *“[t]he right to life has a special standing, because all other rights are conditioned on it, but it is not conditioned on them”* (Etzioni, 2011). Een zoektocht samen met China naar de rol die ieder kan spelen om effectief levens te redden lijkt beloftevoller dan pogingen om China te overtuigen de wortels van zijn identiteit op te geven.

Dit is een cruciaal moment om rolaanpassingen en rolcompatibiliteit tussen opkomende en gevestigde spelers te bekijken. Er is immers een dalende westerse bereidheid om in een veranderende wereld de lasten van internationale veiligheids- of humanitaire operaties te dragen, zeker waar het militaire actie in een multilateraal kader betreft (Bellamy & Williams, 2009). China heeft met zijn toegenomen deelname aan VN-vredesoperaties een deel van de door het Westen gelaten leemte op dit vlak ingevuld. Libië was nog een zeldzaam voorbeeld van westerse militaire inmenging in een Afrikaans conflict onder een VN-mandaat. Het was tegelijkertijd een conflict waarbij westerse verdeeldheid over interventiekwesties naar voren kwam: de VS waren aanvankelijk niet happig op een militaire interventie en Duitsland onthield zich in de VN-Veiligheidsraad zelfs bij de stemming over Resolutie 1973. De Arabische Liga toonde zich dan weer een uitgesproken voorstander van interventie. De noord-zuid- (of west-zuid) tegenstelling tussen voor- en tegenstanders van interventie, die nog sterk leeft in de Chinese mentaliteit, is in wezen een aanzienlijk achterhaald fenomeen. Concrete politieke en economische belangen en financiële en militaire draagkracht zijn bovendien vaak belangrijker in de humanitaire besluitvorming dan lovenswaardige principes. De Franse interventie in Mali die gelanceerd werd bij het begin van 2013 bracht deze ontwikkelingen

opnieuw aan het licht. Hoewel de situatie in Mali de internationale gemeenschap gedurende het hele jaar 2012 zorgen baarde en het geweld een ernstige bedreiging vormde voor de Malinese burgerbevolking, was het pas wanneer de hoofdstad Bamako in het vizier kwam van de islamistische rebellen in januari 2013 dat het Westen militaire actie ondernam, in de vorm van een Franse militaire operatie met aarzelende steun van de VS en enkele Europese landen (Howorth, 2013). Een opmerkelijk raakvlak tussen de huidige Chinese en westerse posities is de grotere rol die beide bepleiten voor regionale initiatieven. Voor het Westen ligt de focus, onder een discours van *ownership*, op grotere zelfredzaamheid voor het Zuiden in het uitvoeren van militaire interventies. China benadrukt onder een discours van solidariteit en soevereine gelijkheid dat de stem van het Zuiden gehoord en gerespecteerd moet worden in soevereiniteitskwesties. Het wordt, in de verschuivingen tussen opkomende en gevestigde machten, daarom ook interessant om te volgen welke stem en rol het Zuiden toebedeeld krijgt in het omzetten van R2P van woorden in daden.

Noten

1. Dit artikel is gedeeltelijk gebaseerd op mijn in maart 2013 afgewerkte doctorale scriptie *Roots and Branches: The Puzzle of Continuity and Change in China's Humanitarian Diplomacy in Africa*. Ik dank twee anonieme referenten van dit tijdschrift voor hun waardevolle opmerkingen bij een eerdere versie van dit manuscript.
2. Vaak vertonen deze conflicten echter een overlapping van interne en internationale dynamieken (Goodhand & Hulme, 1999, p. 16). Ze kunnen dan ook niet los gezien worden van de regionale en internationale context waarin ze plaatsvinden (Cliffe & Luckham, 1999, p. 30 en p. 41).
3. Opmerking van een Europese diplomaat op het Saferworld seminarie "*China and Conflict-Affected States*" in Brussel in april 2012.
4. Studies die eerder het eerste perspectief belichten, zijn o.a. Carlson, 2005 en Teitt, 2008.
5. De Principes zijn: wederzijds respect voor soevereiniteit en territoriale integriteit (*huxiang zunzhong zhuquan he lingtu wanzheng*), wederzijdse non-agressie (*hu bu qinfan*), wederzijdse niet-inmenging in interne aangelegenheden (*hu bu ganshe neizheng*), gelijkheid en wederzijds voordeel (*pingdeng huli*) en vreedzame co-existentie (*heping gongchu*).

6. Bijvoorbeeld: Zhang Tiejun (2004, p. 281) definieert China als een socialistisch land met Chinese karakteristieken, een soevereine staat in strikt Westfaalse zin, een zwak ontwikkelingsland met een hoge nood aan economische ontwikkeling en een potentieel verantwoordelijke wereldmacht. In zijn studie van China's internationale verantwoordelijkheden benadert Chen Zhimin China als een uitgestrekt ontwikkelingsland, een normale soevereine staat, een grootmacht en een permanent lid van de VN-Veiligheidsraad. Hirono en Lanteigne (2011) ontwikkelden een onderzoekskader met drie deelidentiteiten (een niet-westers ontwikkelingsland, een *middle power* en een grootmacht) om evoluties in de Chinese deelname aan VN-vredesoperaties te onderzoeken. Wang Yizhou (2010) definieert China's identiteit in functie van vier componenten: een socialistisch land, een ontwikkelingsland, een kernmacht en een permanent lid van de VN-Veiligheidsraad.
7. Afzonderlijke interviews met twee senior Chinese Afrikaspecialisten van China Institutes of Contemporary International Relations (CICIR) en Institute of West Asian and African Studies (IWAAS), Beijing, maart 2009.
8. Interview met een EU-diplomaat in Beijing, april 2009.
9. EU-diplomaat tijdens de rondetafelconferentie "*The Search for EU-China Cooperation towards Security Challenges in Africa*", Brussels Institute of Contemporary Chinese Studies (BICCS), Vrije Universiteit Brussel, mei 2010. Zie ook: Holslag & Van Hoeymissen, 2010.

Bibliografie

- Acharya, A. (2004). How Ideas Spread: Whose Norms Matter? Norm Localization and Institutional Change in Asian Regionalism. *International Organization*, 58 (2), 239-275.
- Aggestam, L. (1999). Role Conceptions and the Politics of Identity in Foreign Policy. *ARENA Working Papers* 99/8. Oslo: Center for European Studies University of Oslo.
- Aggestam, L. (2006). Role Theory and European Foreign Policy: A Framework of Analysis. In O. Elgström & M. Smith (eds.), *The European Union's Role in International Politics: Concepts and Analysis* (pp. 11-29). Abingdon/New York: Routledge.
- Alden, C. & Large, D. (2011). China's Exceptionalism and the Challenges of Delivering Difference in Africa. *Journal of Contemporary China*, 20 (68), 21-38.
- Barnett, M. (1993). Institutions, Roles, and Disorder: The Case of the Arab States System. *International Studies Quarterly*, 37 (3), 271-296.
- Bass, G. (2011). Human Rights Last. *Foreign Policy*, (185), 81-89.

- Bellamy, A.J. & Williams, P.D. (2005). The Responsibility to Protect and the Crisis in Darfur. *Security Dialogue*, 36 (1), 27-47.
- Bellamy, A.J. & Williams, P.D. (2009). The West and Contemporary Peace Operations. *Journal of Peace Research*, 46 (1), 39-57.
- Bellamy, A.J. & Williams, P.D. (2011). The New Politics of Protection? Côte d'Ivoire, Libya and the Responsibility to Protect. *International Affairs*, 87 (4), 825-850.
- Brautigam, D. (2009). *The Dragon's Gift: The Real Story of China in Africa*. Oxford: Oxford University Press.
- Buckley, C. (2007). China Defends Darfur Stance as Pressure Grows. *Reuters* 27 juli 2007.
- Buckley, C. (2011). China Seizes on Libya for Propaganda War Against West. *Reuters* 23 maart 2011.
- Buzan, B. (1993). From International System to International Society: Structural Realism and Regime Theory Meet the English School. *International Organization*, 47 (3), 327-352.
- Carlson, A. (2005). *Unifying China, Integrating with the World: Securing Chinese Sovereignty in the Reform Era*. Stanford: Stanford University Press.
- Chen, X. & Song, L. (2008). *Guoji rendaozhuyi wei ji guan li: Zhidu anpai yu xian-shi kunjing* [Management of International Humanitarian Crises: Institutional Arrangement and Practical Difficulty]. *Guoji luntan [International forum]*, 10 (3), 20-24.
- Chu, S. (2002). *China and Human Security*. Vancouver: Northeast Asia Cooperation Project.
- Churchill, W. (1943). The Price of Greatness is Responsibility. 6 september 1943, toespraak te Harvard. Online: <http://www.winstonchurchill.org/learn/speeches/speeches-of-winston-churchill/118-the-price-of-greatness> (laatst geraadpleegd op 20 november 2013).
- Cliffe, L. & Luckham, R. (1999). Complex Political Emergencies and the State: Failure and the Fate of the State. *Third World Quarterly*, 20 (1), 27-50.
- Deng, F., Kimaro, S., Lyons, T., Rothchild, D. & Zartman, I.W. (1996). *Sovereignty as Responsibility: Conflict Management in Africa*. Washington D.C.: Brookings Institution Press.
- Deng, Y. (2006). Reputation and the Security Dilemma: China Reacts to the China Threat Theory. In A.I. Johnston & R.S. Ross (eds.), *New Directions in the Study of China's Foreign Policy* (pp. 186-214). Stanford: Stanford University Press.
- Deng, Y. & Moore, T.G. (2004). China Views Globalization: Toward a New Great-Power Politics? *The Washington Quarterly*, 27 (3), 117-136.
- Etzioni, A. (2011). Is China More Westphalian than the West? *Foreign Affairs*, 9 (6), 172-176.
- Foot, R. (2001). Chinese Power and the Idea of A Responsible State. *The China Journal*, 45, 1-19.

- Foot, R. (2011). The Responsibility to Protect (R2P) and its Evolution: Beijing's Influence on Norm Creation in Humanitarian Areas. *St Antony's International Review*, 6 (2), 47-66.
- Gao, Z. (2008). *Constructive Involvement and Harmonious World: China's Evolving Outlook on Sovereignty in the Twenty-first Century*. Friedrich Ebert Stiftung Briefing Paper 13.
- Goodhand, J. & Hulme, D. (1999). From Wars to Complex Political Emergencies: Understanding Conflict and Peace-Building in the New World Disorder. *Third World Quarterly*, 20 (1), 13-26.
- Harnisch, S. (2011). Role Theory: Operationalization of Key Concepts. In S. Harnisch, C. Frank & H.W. Maull (eds.), *Role Theory in International Relations: Approaches and Analyses* (pp. 7-15). London/New York: Routledge.
- Hirono, M. & Lanteigne, M. (2011). Introduction: China and UN Peacekeeping. *International Peacekeeping*, 18 (3), 243-256.
- Holslag J. & Van Hoeymissen S. (2010). The Limits of Socialization: The Search for China-EU Cooperation towards Security Challenges. BICCS Policy Report. 30-5-2010. Online: [http://www.vub.ac.be/biccs/site/assets/files/apapers/Policy %20papers/EU-China-Africa %20\(fin\).pdf](http://www.vub.ac.be/biccs/site/assets/files/apapers/Policy%20papers/EU-China-Africa%20(fin).pdf) (laatst geraadpleegd op 20 november 2013).
- Howorth, J. (2013). Humanitarian Intervention and Post-Conflict Reconstruction in the Post-Cold War Era: A Provisional Balance-Sheet. *Cambridge Review of International Affairs*, 26 (2), 288-309.
- Huang, Y. (2012). Cong shiyong wuli fa kan baohe de zeren lilun (Doctrine of the Responsibility to Protect from the Perspective of the Law of Use of Force). *Faxue yanjiu*, (3), 195-208.
- Jakobson, L. (2009). China's Diplomacy toward Africa: Drivers and Constraints. *International Relations of the Asia-Pacific*, 9 (3), 403-433.
- Johnston, A.I. (2003). Is China a Status Quo Power? *International Security*, 27 (4), 5-56.
- Kahn, J. (2006). China, Shy Giant, Shows Signs of Shedding Its False Modesty, *The New York Times* 9 december 2006. Online: [http://www.nytimes.com/2006/12/09/world/asia/09china.html?pagewanted = all&r = 0](http://www.nytimes.com/2006/12/09/world/asia/09china.html?pagewanted=all&r=0) (laatst geraadpleegd op 20 november 2013).
- Large, D. (2008a). China's Role in the Mediation and Resolution of Conflict. In: *OSLO Forum (The Oslo Forum Network of Mediators)* (pp. 35-41). Centre for Humanitarian Dialogue. Online: http://www.hdcentre.org/uploads/tx_news/20DanLargeChinainAfricaWEB.pdf (laatst geraadpleegd op 20 november 2013).
- Large, D. (2008b). From Non-Interference to Constructive Engagement? China's Evolving Relations with Sudan. In C. Alden, D. Large & R. Soares de Oliveira (eds.), *China Returns to Africa: A Rising Power and A Continent Embrace* (pp. 275-294). London: Hurst & Co.
- Li, S. (2006). Baohu de zeren yu xiandai guoji falü zhixu ('Responsibility to Protect' and International Legal Order). *Zhengfa luntan*, 24 (3), 99-107.

- Li, L. (2011). Libyan Opposition 'Important Dialogue Partner', *China Daily* 23 juni 2011.
- Liu, T. (2009). Marching for A More Open, Confident and Responsible Great Power: Explaining China's Involvement in UN Peacekeeping Operations. *Journal of International Peacekeeping*, 13 (1-2), 101-130.
- Liu, T. (2012). China and Responsibility to Protect: Maintenance and Change of its Policy for Intervention. *The Pacific Review*, 25 (1), 153-173.
- Loke, B. (2009). Between Interest and Responsibility: Assessing China's Foreign Policy and Burgeoning Global Role. *Asian Security*, 5 (3), 195-215.
- Marcussen, M., Risse, T., Engelmann-Martin, D. & Roscher, H.J.K.K. (1999). Constructing Europe? The Evolution of French, British and German Nation State Identities. *Journal of European Public Policy*, 6 (4), 614-633.
- Medeiros, E.S. & Fravel, M.T. (2003). China's New Diplomacy. *Foreign Affairs*, 82 (6), 21-35.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2003). *China's Independent Foreign Policy of Peace*. 18 augustus 2003.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2006). *China's African Policy*. 12 januari 2006.
- Müller, H. (2011). Habermas Meets Role Theory: Communicate Action as Role Playing. In S. Harnisch, C. Frank & H.W. Maull (eds.), *Role Theory in International Relations: Approaches and Analyses* (pp. 55-73). London/New York: Routledge.
- Narayanan, R. (2007). The Chinese Discourse on the 'Rise of China'. *Strategic Analysis*, 31 (4), 645-663.
- Pang, Z. (2009). China's Non-Intervention Question. *Global Responsibility to Protect*, 1 (2), 237-252.
- Richardson, C.J. (2011). A Responsible Power? China and the UN Peacekeeping Regime. *International Peacekeeping*, 18 (3), 286-297.
- Saferworld (2011), *China's Growing Role in African Peace and Security*. London: Saferworld.
- Schoenhals, M. (1993). *Doing Things with Words in Chinese Politics*. Berkeley: Institute of East Asian Studies.
- Shambaugh, D. (2011). Coping with a Conflicted China. *The Washington Quarterly*, 34 (1), 7-27.
- Spencer, R. (2007). China to Withdraw Backing from Mugabe, *The Daily Telegraph* 31 augustus 2007.
- Teitt, S. (2008). *China and the Responsibility to Protect*. Brisbane: Asia-Pacific Center for the Responsibility to Protect.
- Teitt, S. (2011). The Responsibility to Protect and China's Peacekeeping Policy. *International Peacekeeping*, 18 (3), 298-312.
- Tull, D.M. (2006). China's Engagement in Africa: Scope, Significance and Consequences. *The Journal of Modern African Studies*, 44 (3), 459-479.
- Turner, R.H. (1990). Role Change. *Annual Review of Sociology*, 16, 87-110.

- United Nations General Assembly (2005). *World Summit Outcome Document*. A/60/L.1.
- Van der Meulen, E. & van der Putten, F.-P. (2009). *Great Powers and International Conflict Management: European and Chinese Involvement in the Darfur and Iran Crises*. Den Haag: Clingendael.
- Van Hoeymissen, S. (2011a). Regional Organizations in China's Security Strategy for Africa: The Sense of Supporting 'African Solutions to African Problems'. *Journal of Current Chinese Affairs*, 40 (4), 91-118.
- Van Hoeymissen, S. (2011b). China, Sovereignty and the Protection of Civilians in Africa: The Emergence of A 'Third Paradigm' of International Intervention? In J. Men & B. Barton (eds.), *China and the European Union in Africa: Partners or Competitors?* (pp. 147-166). Farnham: Ashgate.
- Van Ness, P. (1993). China as A Third World State: Foreign Policy and Official National Identity. In L. Dittmer & S.S. Kim (eds.), *China's Quest for National Identity* (pp. 194-214). Ithaca/London: Cornell University Press.
- Wang, F. (2005). Preservation, Prosperity and Power: What Motivates China's Foreign Policy? *Journal of Contemporary China*, 14 (45), 669-694.
- Wang, J. (1999). Managing Conflict: Chinese Perspectives on Multilateral Diplomacy and Collective Security. In F. Wang & Y. Deng (eds.), *In the Eyes of the Dragon: China Views the World* (pp. 73-96). Lanham: Rowman & Littlefield.
- Wang, J. (2011). China's Search for A Grand Strategy: A Rising Great Power Finds Its Way. *Foreign Affairs*, 90 (2), 68-79.
- Wang, S. (2007). Non-Interference and China's African Policy: The Case of Sudan. In *Symposium on Chinese-Sudanese Relations* (pp. 13-18), 26 juli 2007, symposium georganiseerd door Centre for Foreign Policy Analysis, London & Institute of West Asian and African Studies, Chinese Academy of Social Sciences.
- Wang, Yi (2007). Shizhong buyu zou heping fazhan daolu [Unswervingly Follow the Road of Peace and Development]. *Qiushi*, (23), 62-63.
- Wang, Yizhou (2007). Zhongguo waijiao sanshinian: Dui jinbu yu buzu de ruogan sikao (China's Foreign Policy (1978-2008): Some Thoughts on Its Progress and Insufficiency). *Waijiao pinglun*, (5), 10-22.
- Wang, Y. (2010). Zhongguo waijiao shi nanti [Ten Difficulties for China's Diplomacy]. *Shijie zhishi*, (10), 14-23.
- Wang, Y. (2011). *Chuangzaoxing jieru: Zhongguo waijiao xin quxiang* [Creative Involvement: A New Direction in China's Diplomacy] Beijing: Beijing daxue chubanshe.
- Wang, Y. (2012). Guanyu Zhongguo waijiao zhanlüe yixie wenti de tantao - Zhongguo waijiao zhanlüe de "bubian" yu "bian" (Discussion on Some Issues Related to China's Diplomatic Strategy: The Continuity and Change in China's Diplomatic Strategy). *Dangdai shijie*, (9), 15-17.
- Wendt, A. (1994). Collective Identity Formation and the International State. *American Political Science Review*, 88 (2), 384-396.